

NOU 2024: 17

Kommersielle og ideelle aktørers rolle i fellesskapets velferdstjenester

Benjamin E. Larsen, utvalgsmedlem

Utvalget som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester

Oslo SVs eldrepolitiske utvalg, 4. november 2024

Utvalgets oppdrag og arbeid

Mandat 12. august 2022. Ekspertgruppe. Ny leder 16. mai 2023.

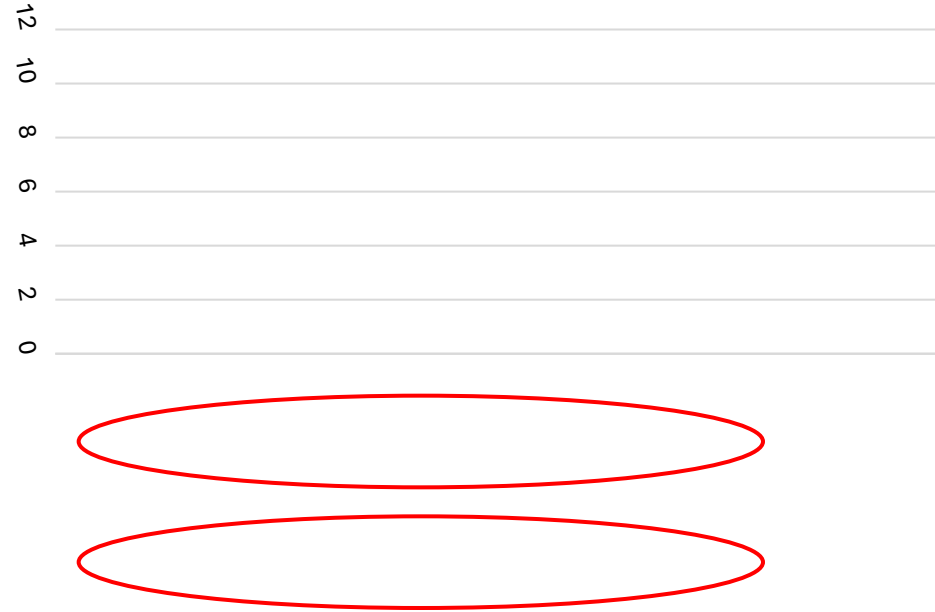
Delutredning 31. januar 2024. NOU 2024: 1 Definisjon og registrering av ideelle velferdsaktører. Enstemmig.

Overlevering 29. august 2024.

Sju velferdstjenester

- 4 millioner brukere
- 550 milliarder kroner offentlige utgifter
- 600 000 sysselsatte
- Ulike andeler leverandører

• Mandatets tre modeller

- 1) Offentlig egenregi –
utfase ideelle og
kommersielle
- 2) Offentlig og ideelle –
utfase kommersielle
- 3) Fortsatt kommersielle –
men strengere regulert

• Vår tolkning

- «Referansemodeller»
- For hver tjeneste (7x3)
- Hvis-så

Hva gir vår NOU?

- ✓ Overordnet perspektiv, økt forståelse
- ✓ Analyse, referansemodeller, tiltak, budskap
- ✓ Kommersielle og ideelle
- ✓ Eierskap + konkurranse, brukervalg, finansieringsform
- ✓ Styringsutfordringer, -kostnader, kvalitetsbegrep ++
→ Bedre grunnlag for debatt og beslutninger

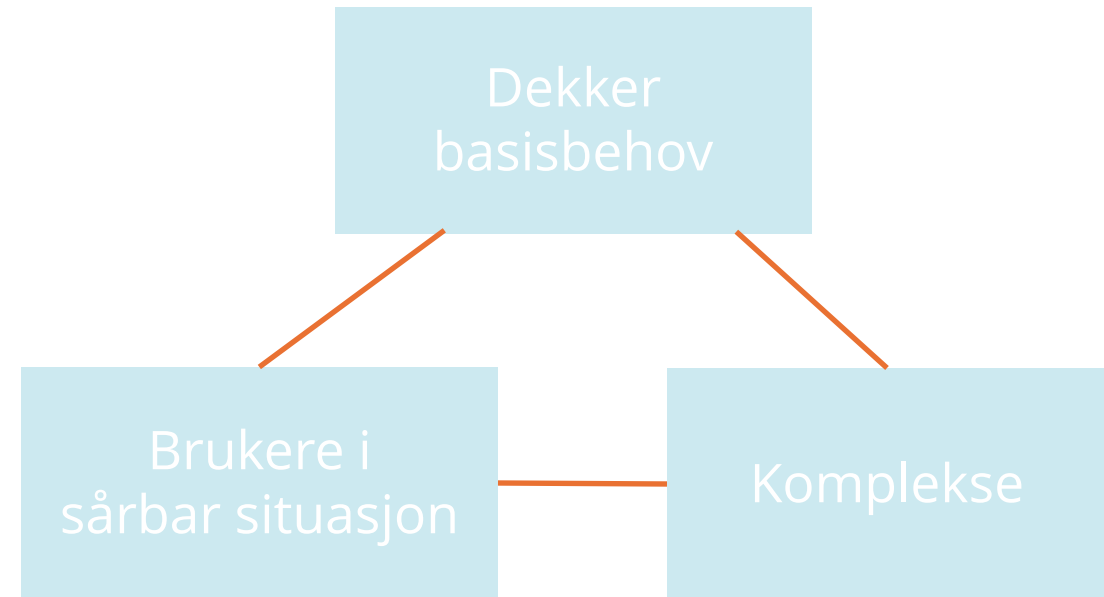
Hva gir vår NOU ikke?

- ✓ Ranging av de tre modellene
- ✓ Egne forslag om å utfase – bare hvordan
- ✓ Råd om budsjetter og arbeidskraft
- ✓ Ferdig utredede løsninger

Samfunnsfunksjon og særtrekk

- Styres politisk, skattefinansieres
- Lik tilgang, utjevning, verdiskaping
- Kvalitetskrav til alle

- Måling av kvalitet vanskelig – en del er «umålbart»
- Vanskelig å kontraktsfeste
- Kommersielle med profittmål kan utnytte til egen fordel

Bruk av kommersielle leverandører

- Mulige fordeler
 - Økt bedriftsøkonomisk effektivitet og reduserte kostnader
 - Stor omstillingsevne
 - Økt brukervalg av leverandør
 - Effektivitetsvirkninger hos offentlige og ideelle tilbydere
- Mulige ulemper
 - Redusert kvalitet
 - Økt ulikhet
 - Svekket økonomisk kontroll
 - Konsekvenser for politisk styring
 - Virkninger på oppfyllelse av samfunnsoppdraget

Forslag

- 21 referansem modeller – Veiledning for utfasing, oppbygging, strengere og bedre regulering
- Bedre ivaretagelse av særlig sårbare
- Stramme inn anskaffelser
- Offentlig og ideell tjenesteutvikling
- Unngå at lønn og pensjon blir konkurransefortrinn
- Forhåndsgodkjenning, register for kommersielle

Selvstendig rettssubjekt, digital bemanningskontroll, kontroll
eiendommer

Særmerknad fra medlemmene Finden og Widme

- De skattefinansierte velferdstjenestene styres på en måte som er materielt lik enten tjenesten utføres i offentlig egenregi eller av ulike private aktører
- Uenig i at utvalget har faglig grunnlag for sine analyser og forslag, særlig de i kapittel 14, 15 og 16.

Sju hovedbudskap om fellesskapets velferdstjenester

1. Utfasing av kommersielle er mulig – hvis politikerne vil
2. Tjenesteleverandør har betydning
3. En realistisk og forpliktende strategi for ideelle
4. Behov for nyansert kvalitetsforståelse
5. Brukervalg ikke alltid et gode
6. Økt reguleringsbehov utfordrer profesjonell fleksibilitet
7. Fare for en mer todelt velferd

Mine vurderinger - overordnet

- Stor risiko for konkurranse på grunnlag av lønns- og arbeidsvilkår
- Hvilken betydning eieform har, er avhengig av hvilken tjeneste det er snakk om: Jo mer sårbar situasjon, jo verre
- Mandatet gikk ikke dypt på «yngreomsorg» – dette er også en særlig sårbar gruppe
- Det er lurt å bruke energi på å arbeide videre med andre typer rammer for samarbeid med ideelle

Mine vurderinger - spesialisthelsetjenester

- Ikke angrip de «evigvarende» avtalene
- Avtalespesialist-ordningen er problematisk
- Unngå etablering av nye ordninger som har åpen ramme, jf. fritt behandlingsvalg
- Regulere hvilke virksomheter som kan levere tjenester etter anbudskonkurranse

Mine vurderinger - eldreomsorg

- Mangel på helsepersonell tilspisser konkurranseproblemer
- Spørsmålet har veldig ulik aktualitet ulike steder i landet
- Økt forekomst av demenslidelser er et argument for større varsomhet og strengere regulering
- Det er veldig vanskelig å nå fram i debatten med hvor vanskelig det er å regulere godt – det er behov for å utvikle virkelighetsnære eksempler

Takk for oppmerksomheten!

